

Százhetven éves a neológ zsinagóga

Nincsenek igazán régi épületeink. Arad viszontagságos történelme nem hagyott ránk ingatlant a XVIII. századnál korábbi időkből. A medréből gyakran kilépő Maros hamar elsodorta a vályogházakat. A törökidő, majd a Rákóczi-szabadságharc idején Károlyi Sándor hadainak ostroma hatalmas pusztítást végzett az épületállományban.

Templomaink is viszonylag fiatalok. A szerb templom, az újaradi római katolikus templom és a gáji Oszlopos Simon ortodox kolostor utáni legöregebb egyházi épületünk a neológ (rég) zsinagóga. Idén 170 éves.

Az épülethez kapcsolódó aradi zsidóság története viszont közel háromszáz éves. A Mosóczy-telepi temető legrégebbi sírköve Elías Izsáké, aki Márkus Mayerrel együtt 1717-ben kapott letelepedési menlevelet Cosa várparancsnoktól. Ők voltak az első aradi zsidók.

A XVIII. század közepén 24 mőzeshitű család élt Aradon, s a század végén már hitéletük is rendezett volt. Hoszszú ideig egyetlen foglalkozást engedélyeztek számukra, a pálinkafőzést. Gyökeres fordulópontot hozott az 1789-es év, amikor a Morvaországból érkezett fiatal Chorin Áron lett a főrabbi. A nagy műveltségű és haladó gondolkodású rabbi számos reformja mellett életcéljának tekintette egy méltó zsinagóga felépítését. Akkoriban már volt ugyanis egy kis temploma a felekezetnek a Rácvárosban, ami hamarosan szűkösen bizonyult.

Chorin tisztában volt azzal, hogy kockázatos a vállalkozása. Különösen, miután a városvezetés egyre halogatta az

Csak a boltív és a díszes vasrács árulkodik a régi zsinagóga eredeti bejáratáról

építkezési engedély kibocsátását. Eredetileg a régi városháza mögötti telket szemelték ki, majd a Hal térre gondoltak, de mindkét terv kivitelezése meghiúsult. A hitközségen belül is megoszlottak a vélemények, hiszen volt, aki az iskolaépítést tartotta sürgetőbbnek. És ők voltak többségben. (A felekezeti elemi iskola megnyitása pár hónappal megelőzte a zsinagóga átadását.)

Chorin főrabbi és Hirschl Mózes hitközségi elnök, a sok huzavona után, 1828-ban az engedély nélküli alapozás mellett döntött. A továbbiakban a Kőműves Kelemen népbáldadához hasonlóan alakult a történet. Amit nappal kiástak, a hatóság éjszaka betömte. Mikor már sokadszor megismétlődött a dolog, a hitközségi elnöknek zseniális ötlete támadt. Felutazott Bécsbe, kihallgatást kért a császártól, és az aradi zsidó-

ság hálójának jeleként „felajánlotta” neki az épülő templomot. Ennek hallatán itthon a tiltakozó városatyák állá leesett, a továbbiakban már nem mertek ellenszegülni.

Heim Domokos építész, a későbbi polgármester irányításával megindult a munkálat, és 1834-ben elkészült a kétemeletes, fatornyos – ezt később lebontották –, épülettömbbe ékelődött, belül rendkívül díszes zsinagóga. És, hogy semmi se árulkodjon a rendeltetéséről – ezt ugyanis tiltották az érvényben lévő szabályok –, bejáratát az épület hátsó frontján helyezték el, kupolája az utcáról nem is látszik. A barokk stílusú tóraszekrény és az orgona 1841-ben került a helyére.

A zsinagóga előtt fogadta az aradi küldöttség – tagja volt Chorin főrabbi is – 1834-ben Orczy Lőrinc bárót, aki a sza-

bad királyi város címet tanúsító oklevelet hozta el Bécsből.

A Ceușescu-korszakban a régi és immár felújításra szoruló zsinagógát biztonsági okokra hivatkozva bezárták. A számbelileg mind jobban megcsappanó zsidóság hitéletének ezekben az évtizedekben a Tabakovits Emil tervei szerint 1912-ben elkezdett, de csak a második világháború előtt befejezett ortodox zsinagóga nyújtott otthont.

Újabban jelentős ünnepek, koncertek alkalmával ismét megnyitják az idén 170 éves műemlék kapuit.

Az Aradi Zsidó Hitközség tavasszal kétnapos rendezvénysorozattal emlékezik meg a zsinagóga fennállásának 170. évfordulójáról. Hasonló ünnepségre eddig csak az alapkö elhelyezésének jubileumán, 1928. június 17-én került sor.

PUSKEL PÉTER

Az oldalt gondozta KISS KÁROLY

Gasztronómia túra Kisiratoson?

A községi státusra javában készülő Kisiratos két nagy problémája a bekötőút rossz állapota és egy autóbúsjárat hiánya – állította nem is egyszer Almási Vince kürtösi alpolgármester. Mindkettő orvoslására történtek már kísérletek, ám végül, különböző okok miatt, ezek megoldatlanok maradtak. A bekötőút rossz állapota miatt viszont Kisiratos most eslehet Gyulával közösen szervezett turisztikai programtól. A napokban ugyanis a gyulai polgármesteri hivatal a kürtösihez eljuttatott levelében Almási Vince egy korábbi felvetésére reagált, miszerint ebben a régióban a nagyszámú termálvizes strandolási lehetőség miatt termálutat kellene létrehozni, azaz a termálvízzel rendelkező településeknek össze kellene fogniuk. Nos, a

felvetésre Gyula polgármestere egy konkrét javaslatot válaszolt, a gasztronómia túrával. Ennek a programnak a lényege, hogy a Kisiratosra látogató magyarországi csoportok a helyi gasztronómiai jellegzetességekből kapnának ízeletet, ám végül, különböző okok miatt, ezek megoldatlanok maradtak. A bekötőút rossz állapota miatt viszont Kisiratos most eslehet Gyulával közösen szervezett turisztikai programtól. A napokban ugyanis a gyulai polgármesteri hivatal a kürtösihez eljuttatott levelében Almási Vince egy korábbi felvetésére reagált, miszerint ebben a régióban a nagyszámú termálvizes strandolási lehetőség miatt termálutat kellene létrehozni, azaz a termálvízzel rendelkező településeknek össze kellene fogniuk. Nos, a

A bekötőút megjavítása a kisiratosi strand forgalmának is jót tenne. A fizetőképes nyugati turista magától értetődőnek tartja, hogy egy szolgáltatás legyen könnyen és biztonságosan megközelíthető autóval.

(BERKI)

Farsang a gyoroki iskolában

Ismét megtartották hagyományos farsangi jelmezbájljukat a gyoroki I-IV. osztályosok. A résztvevők örömmel tapasztalták, hogy

hosszan tartó tapssal jutalmazták, a jelmezbemutató jó hangulatú mulatság követte.

LÓRINCZ MATILD

Ötletes gyoroki elemisták

◆ Választási előkészületek Majláton

Majláton Berta Lajos, Sipos György, Szécsi Ferenc, Szőke Endre és Szőke József vállalja a megmérettetést Vinga község tanácsosi tisztségéért. Az állóurnás választás előtt a jelöltek eddigi tevékenységét kiértékelik. Majlát az elmúlt helyhatósági választások alkalmával 3 tanácsost állíthatott, de összehangolt szavazással könnyen elnyerhetnek négy tisztséget is.

◆ Fűszerpaprika-termesztők figyelmébe!

A fűszerpaprika termesztésének integrációjáról – a termesztéstől az értékesítésig – szervez tájékoztatót március elején, a tervek szerint 4-8. között, az Arad Megyei Magyar Gazdák Egyesülete az Alecu Russo utca 6. szám alatti székhelyén. A végleges időpont a meghívott szakemberektől függ, amint eldől, természetesen, közöljük. Az érdeklődők a 254-605-ös telefonszámon további információkat kaphatnak.

K. K.

◆ Szombaton sportbál

Majlát – Február 21-én, szombaton 20 órai kezdettel tartják a hagyományos sportbált a majláti kultúrotthonban. A talpalávalót a helybeli, kibővített zenekar szolgáltatja, egész éjjel büfé áll a mulatozók rendelkezésére.

A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak, belépőjegyek a helyszínen kaphatók.

◆ Oktatási támogatás Nagylakra

Nagylakon járt az Aradi Információs Iroda alkalmazottja, Tóth Csaba, aki a magyar nyelvű oktatásban részt vevő gyermekek szüleinek segített elkészíteni a pályázatot a Kedvezménytörvény által biztosított oktatási támogatás igénylése érdekében. Az iskolába meghívott szülőknek nagy segítségül szolgált a pályázatkészítésben nyújtott tanácsadás – tudtuk meg Varga István helybeli RMDSZ-elnöktől.

◆ Javítják az utcákat

Majlát – Vinga község településeire a tél folyamán nagy mennyiségű zúzott követ szállítottak. Majláton a fontosabb útkereszteződéseknel, illetve a falu végén tárolták. Most, az idő enyhülésével a helybeliek utcánként összefognak 8-10-en, és az utcájukba szállítják, majd szétterítik a követ.

Más települések is példát vehetnének a majláti összefogásáról. (B)

Tornyai remények

Igencsak csendes faluként ismert a közigazgatásilag Pécskához tartozó Tornyai, ami nem jelenti azt, hogy a lakosság reményt veszített. Nagy István pécskai alpolgármester két örömdetes hírt oszt meg olvasóinkkal.

– Úgy néz ki, hogy ősszel ismét beindulhat a magyar tagozat az iskolában. Körülbelül egy évtizede szűnt meg – gyermekhiány miatt. Most van egy magyar csoport az óvodában, s az szülők nagyon szeretnék, ha gyermekeik az első osztályban is anyanyelvükön tanulhatnának. Az ügy érdekében megkezdtek az aláírásgyűjtést, s nagyon remélik, hogy a tanfelügyelőség jóváhagyja kérelmüket.

(BERECZ)

Épül Tornyán a szerszámkészítő minigyár

Javuló szolgáltatások

Az Electrica Banat Rt., amelyhez az Aradi Áramszolgáltató Kirendeltség is tartozik, jelentős változtatásokat hajtott végre az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatások minőségének javítása érdekében, és 2002-ben megszerezte azt a bizonylatot, amely igazolja: megfelel az SR EN ISO 9001/2001 minőségi szabvány követelményeinek.

Az említett folyamat keretében – az Aradi Áramszolgáltató Kirendeltség saját beruházási programjának keretében igyekszik megvalósítani az ügyfelekkel közvetlen kapcsolatot tartó pénztárainak a korszerűsítését, illetve a hálózat bővítését nemcsak a municípiumban, hanem a megyében is. Mikelakán és a Mosóczy-telepen egy-egy helyiséget vásároltak, hogy modern, minden igényt kielégítő pénztárt rendezhessenek be (a mikelakai pénztár mintegy 12

ezer ügyfelet szolgál ki). Korszerűsítették a Vlaicu negyedi és az Alfa-telepi, a megyében pedig a honctói, borossebesi és nagylaki pénztárakat. Az átalakítási munkálatokon kívül – az áramfogyasztók számitógépes nyilvántartásának bővítésével, tökéletesítésével – lehetővé vált az ügyfelekkel való kapcsolatban felmerülő problémák közvetlen megoldása is.

B. K.

Budapesten is fazekasvarsándi

Arató Árpád és családja Fazekasvarsándról települt Budapestre, ahol a szülőfalujukról és környékéről, az egész

Arató Árpád

Andrásy-fotó

régióról a világhálón is olvasható Nyugati Jelenből tájékozódhatnak.

Amint a családfő a legutóbbi farsangi bálon elmondta, nagy élvezettel és büszkeséggel olvassák szülőföldjük lapját, amely az otthon üzenetét, melegeit tolmácsolja számukra Budapestben, ahol mindig fazekasvarsándinak érzik magukat.

Nagyálmos-fotó